

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on alkuperäisen julkaisun final draft -versio.

Käytä viitatessasi alkuperäistä julkaisua:

Järvinen, J., Lilja-Viherlampi, L., Rosenlöf, A. & Tikkaola, O. 2023. Eri näkökulmat taiteeseen eivät sulje toisiaan pois. Turun Sanomat, Puheenvuoro 31.12.2023.

URL: <https://www.ts.fi/puheenvuorot/6200762>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia.

Rinnakkaistallenteisiin liittyvät tiedustelut: julkaisutiedonkeruu@turkuamk.fi

Puheenvuoro

Juha Järvinen, Liisa-Maria Lilja-Viherlampi, Anna-Mari Rosenlöf ja Oona Tikkaaja: Eri näkökulmat taiteeseen eivät sulje toisiaan pois

TS/LENNART HOLMBERG

Taide- ja kulttuurisuhteen ruokkimiseen tarvitaan taideinstituutioita ja taiteen ammattilaisia. Kuvituskuvassa Jouni "Psyke" Väänäsen Vartiovuoren puistoon pystytetty graffitisarja taannoin järjestetyltä Valon polulta.

Mitä taidekenttä voisi tehdä hyväksyäkseen paremmin erilaisista lähtökohdista syntyvän taiteen tekemisen? kysyvät kirjoittajat.

Turun Sanomat
31.12.2023 07:00

PUHEENVUORO

Turun Sanomat uutisoi 14.12. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen [tutkimuksesta](#), jossa havaittiin kodin kulttuurisen pääoman vaikuttavan merkittävästi matematiikan oppimiseen. Oppilaat, joiden kotona oli kulttuurista harrastuneisuutta ilmentäviä asioita kuten kirjoja, taide-esineitä tai musiikki-instrumentteja, suoriutuivat paremmin matematiikan opiskelusta kuin kulttuurisesti niukasta kodista tulevat.

On tärkeää, että taiteen merkitys yksilöiden ja yhteisöjen elämässä nousee esiin. Aiheesta on syytäkin käydä aktiivista keskustelua eri näkökulmista. Monet taiteen ammattilaiset etsivät mahdollisuuksia työskennellä taiteen keinoin erilaisten yhteisöjen parissa, jolloin toiminnan tavoitteita voivat olla syrjään jäävien ihmisten osallisuuden lisääminen, itseilmaisun kehittäminen ja onnistumisen kokemusten mahdollistaminen.

Samaan aikaan osa taiteen ja kulttuurin ammattilaisista sekä tutkijoista on huolissaan taiteen valjastamisesta välineeksi taidealan ulkopuolelta annettujen tavoitteiden, vaikkapa hyvinvoinnin, saavuttamiseksi.

Keskustelun yhtenä juonteena käydään rajanvetoa ammattilaisten ja harrastajien roolista taiteen tekijöinä. Näissä keskusteluissa yhteisenä tekijänä näyttäytyy se, että monet koulutetut ja kokeneet taiteen ammattilaiset joutuvat jatkuvasti puolustamaan ja perustelemaan työnsä merkitystä.

Kysymmekin, mitä taidekenttä itse voisi tehdä hyväksyäkseen paremmin erilaisista lähtökohdista syntyvän taiteen tekemisen, ja sen, että tekijöiden tavoitteet ja pyrkimykset voivat olla moninaisia? Entä jos hyväksyisimme lähtökohdaksi sen, että taiteen merkityksiä, tehtäviä ja mahdollisuuksia voidaan tarkastella samanaikaisesti useista näkökulmista?

Taiteellinen ilmaisu, oppiminen ja osaaminen, hyvinvointi, elämänlaatu ja yhteisöllisyys kytkeytyvät toisiinsa ihmiselämän kokonaisuudessa ja yhteisöjen elinvoimassa.

Kulttuurihyvinvointi on yksi näkökulma, josta laajaa ja elävää kulttuuritarjontaa voi tarkastella. Kulttuurihyvinvointi viittaa yksilölliseen tai yhteisöllisesti jaettuun kokemukseen siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen.

Tärkeää on ymmärtää, että taiteet ja kulttuuritoiminta eivät kuulu vain niin sanotuille kulttuuri-ihmisille, vaan ne voivat kytkeytyä jokaisen hyvinvointiin.

Elävä taide- ja kulttuurielämä on yhteisön elinehto ja menestystekijä. Sen eri muodot ulottuvat arjen elämäntavoista ja harrastuksista ainutkertaisiin kulttuuritapahtumiin, mestariteosten syntyyn ja klassikoiden uudelleentulkintaan.

Omaksi koettu kulttuurielämä mahdollistaa liittymisen kulttuuriseen jatkumoon ja perinteisiin sekä niiden uudistamiseen.

Yhteiskunta määrittää taiteen itseisarvoa ylläpitämällä ja kehittämällä taideinstituutioita sekä tukemalla taiteen ammattilaisten toimeentuloa. Tämä tuottaa mahdollisuuksia monenlaiselle taiteen tekemiselle ja kokemiselle.

Ihmisen henkilökohtainen kulttuuri- ja taidesuhde on kulttuurihyvinvoinnin perusta. Tämä suhde saa alkunsa lapsuuden perheessä, varhaiskasvatuksessa ja peruskoulussa, josta se kasvaa ja kehittyy koko elämän ajan. Mutta millainen on yhteiskuntamme taide- ja kulttuurisuhde? Miten se näkyy taiteen arvostuksessa ja rahoituksessa?

Yhteiskunnan taidesuhde luo mahdollisuudet yksilön hyvinvoinnille, taitojen kehittymiselle ja oppimiselle. Yksilön taidesuhde voi kehittyä ja vahvistua vain kosketuksissa taiteeseen, esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien, taiteen tekemisen ja kokemisen kautta.

Omaksi koettu kulttuurielämä mahdollistaa liittymisen kulttuuriseen jatkumoon ja perinteisiin sekä niiden uudistamiseen. Se tarjoaa mahdollisuuksia tulla hyväksytyksi ja kuulua johonkin yhteisöön sekä tässä hetkessä että sukupolvien yli.

Yksilön näkökulmasta olennaista on kulttuuriin kasvaminen ja siitä kiinnostuminen. Jos ei edes tiedä, mitä kaikkea kulttuuri ja taide on, ei ole mahdollista tulla siitä osalliseksi.

Taide- ja kulttuurisuhteen ruokkimiseen tarvitaan taideinstituutioita ja taiteen ammattilaisia. Taiteet tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia kehittää erilaisia taitoja ja luovuutta. Taiteen oppiminen tuottaa itseisarvoista, mutta myös muille elämänalueille siirrettävissä olevaa osaamista. Oppiminen itsessään on hyvinvointia: oppimalla yksilö kasvaa osaksi yhteisöä, vaikkapa orkesteria.

Esimerkiksi Turun konservatoriossa opiskelevat musiikin harrastajat ja tulevat ammattilaiset haluavat oppia uusia taitoja: laulua, soittamista, musiikin lukemista, kirjoittamista ja muistamista. Toisaalta musiikkikasvatuksessa on kyse sivistyksestä, jolloin musiikinopetus on osa alueellista, valtakunnallista ja globaalia kulttuurielämää.

Yli 2000 musiikinoppijan joukko esittää oppimistuloksiaan julkisesti satoja kertoja vuodessa. Yhteiskunnallisesta perspektiivistä tarkasteltuna musiikin oppijat ja kuulijat kokevat kulttuurihyvinvointia osana hyvää elämää, mikä on samalla vahva peruste musiikkikasvatuksen julkiselle rahoitukselle.

Moninäkökulmainen yksilön ja yhteiskunnan taide- ja kulttuurisuhteen tarkastelu huomioi nämä eri näkökulmat; ei vain juhlapuheissa, vaan myös kulttuuritoiminnan järjestämisessä ja rahoituksessa.

Itsenäinen, riippumaton kulttuurielämä ja sen tuottama laaja-alainen osaaminen on sekä henkilökohtaisen että yhteisöllisen kulttuurihyvinvoinnin perusta. Taidealan oppilaitokset mahdollistavat taitojen oppimista ja ylläpitämistä ja uuden luomista.

Taide on moninaista ja monimuotoista, ja sellaisena sen täytyy pysyäkin voidakseen koskettaa kaikenlaisia ihmisiä ja tuottaa merkityksellisiä kokemuksia.

Juha Järvinen on rehtori-toimitusjohtaja Turun konservatoriossa; Liisa-Maria Lilja-Viherlampi yliopettaja Turun AMK:ssa; Anna-Mari Rosenlöf erityisasiantuntija Turun AMK:ssa ja Oona Tikkaaja lehtori Humanistisessa AMK:ssa. Kirjoittajat tekevät yhteistyötä Kulttuurikampus Turun osana toimivassa Kulttuurihyvinvoinnin osaamiskeskuksessa.